

МОТИВ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ОСНОВА ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ З ПОЗИЦІЇ СТРАТЕГІОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

©2023 КАРПІНСЬКИЙ Б. А., КАРПІНСЬКА О. Б.

УДК 338.2:336.02:351.71
JEL: B22; H21; J11; O44; Q56; Q58

Карпінський Б. А., Карпінська О. Б. Мотив як управлінська основа державотворчого патріотизму нації з позиції стратегіології розвитку держави

Мета статті полягає в розробці наукових поглядів на мотиви, які стають сучасним стратегіологічним трендом розвитку держави, проявляючись через державотворчий патріотизм нації (ДТПН) із його домінантами: якісною та кількісною (податковою). Виділено й обґрунтовано, що мотиви мають свою характерну ієрархічність у системі прояву ДТПН та у стратегіології розвитку, оскільки орієнтуються на конкретну особистість чи державу загалом. Підкреслено, що для вибору та детального аналізу прояву характерних мотивів за розглядуваною проблематикою необхідно провадити градацію щодо класифікації громадян на засадничих положеннях соціології, зокрема через субкультури (тобто групи людей, які визнають певну систему цінностей та об'єднані за певними соціальними особливостями). Доведено, що ДТПН – це все, що народ загалом і кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. Зазначено, що податки є кількісною ознакою та вимірником мотиво-фактичного ДТПН щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у формуванні фінансової складової життєзабезпечення та розвитку держави. Саме через цілеспрямовану стратегіологічну активізацію мотивності ДТПН, змінюючи лише на 1% рівень тінізації світової економіки, можна забезпечити до 350 млрд дол. США додаткових податкових надходжень у бюджет держав. Наголошено, що мотиво-стратегіологічні питання формування ДТПН мають бути в полі зору управлінців та пройти конкретизоване обговорення через великі міжнародні інституції, зокрема через розгляд в Організації Об'єднаних Націй, оскільки лише спільними діями можна активізувати мотивність державотворчого патріотизму нації на світовому рівні та, окрім іншого, забезпечити результативність додаткових податкових надходжень, навіть знизжуючи витрати на їх адміністрування через реальне розуміння участі кожного громадянина у творенні власної держави та підвищення його законслухняності та патріотично-мотивного прояву через домінанти.

Ключові слова: мотив, управління, державотворчий патріотизм нації, держава, стратегіологія, розвиток, економіка, податки.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 33.

Карпінський Борис Андрійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: karpinsky_01@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5996-7724>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/3057738>

Карпінська Олена Борисівна – кандидат юридичних наук, адвокат, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: karpinskaolena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7698-8404>

UDC 338.2:336.02:351.71
JEL: B22; H21; J11; O44; Q56; Q58

Karpinskyi B. A., Karpinska O. B. Motive as a Managerial Basis of the State-Creating Patriotism of the Nation from the Standpoint of the State Development Strategy

The purpose of the article is to elaborate scientific views on the motives that become a modern strategic trend in the development of the State, manifested through the State-Creating Patriotism of the Nation (SBPN) with its dominants: qualitative; and quantitative (tax-based). It is allocated and substantiated that the motives have their own characteristic hierarchical nature within the system of manifestation of SBPN and in the strategy of development, since they are oriented towards a particular person or the State as a whole. It is emphasized that in order to select and analyze in detail the manifestation of characteristic motives as to the issues under consideration, it is necessary to carry out a gradation regarding the classification of citizens according to the fundamental provisions of sociology, in particular through subcultures (that is, groups of people who recognize a certain system of values and are united according to certain social characteristics). It is proved that SBPN represents all that the people in general and every citizen in particular do in the interests of creating an independent, sovereign, civilized State. It is noted that taxes are a quantitative feature and a measure of the motive-actual SBPN to specify the real participation (current and future) of taxpayers in the formation of the financial component of life provision and further development of the State. It is through a purposeful strategic activation of the motiveness of SBPN, changing only by 1% the level of shadowing of the world economy, that it is possible to provide up to \$ 350 billion of additional tax revenues to the State budget. It is emphasized that the motive and strategic issues of the formation of SBPN should be in the field of view of managers and undergo a specific discussion through large international institutions, in particular through consideration in the United Nations Organisation, since only joint actions can activate the motiveness of State-Creating Patriotism of the Nation at the world level and, among other things, to ensure the effectiveness of additional tax revenues, even reducing the cost of their administration through a real understanding of the participation of each citizen in the creation of his State along with increasing his law-abidingness and patriotic-motive manifestation through dominants.

Keywords: motive, management, the State-Creating Patriotism of the Nation, the State, strategy, development, economy, taxes.

Fig.: 1. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 33.

Karpinskyi Borys A. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Public Administration and Business Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: karpinsky_01@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5996-7724>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/3057738>

Karpinska Olena B. – PhD (Law), Lawyer, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: karpinskaolena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7698-8404>

Ефективна реалізація управлінських заходів через прийняття відповідних управлінських рішень, а з ними і прибутковість бізнесу, значною мірою залежать від вірності розуміння мотивів, які за ними стоять. Оскільки управлінське рішення за своєю сутністю є вольовим актом втручання суб'єкта управління в діяльність об'єкта управління для виходу із ситуації, яка потребує свого вирішення, то об'єктивно, що в управлінському процесі мотивність сторін (як суб'єкта, так і об'єкта управління) має відповідне значення. Окрім того, раціональною основою управлінського рішення в організаційній структурі (зокрема, щодо активізації бізнесу), є сукупний результат творчого пошуку, з одного боку, суб'єктом управління конкретних шляхів і засобів виходу з проблемної ситуації, а з іншого – реальних дій колективу об'єкта управління в цьому напрямі. Тобто синтезування мотивів суб'єкта і об'єкта управління формує завершальний позитивний результат. Доцільно також відзначити, що в мотивах сторін вагоме місце відводиться їх взаємній довірі, оскільки без неї (адже деколи включається ще й їх різновекторність мотивів) означене синтезування втрачає сенс і звужує ефективність мотивного прояву.

Проблематику мотиву та управлінських можливостей його сприйняття та активізації висвітлено в доробку низки науковців і практиків з різних напрямів наукового пізнання, зокрема: як вітчизняних дослідників – Білорус О. Г., Богдан Т. П., Гець В. М., Данилишин Б. М., Єфименко Т. І., Кизим М. О., Луніна І. О., Марченко С. М., Онищенко В. П., Радіонов Ю. Д., Сторонянська І. З., Ушакова Н. Г., Хаустова В. Є., Шира Т. Б., так і зарубіжних учених – Ashworth Hayes S., Atkinson J., Calvelli A., Dhami S., Edward L., Godefroid J., Heckhausen H., Herzberg F., Holmes B., Kahneman D., Littlewood W., Murray H., Picketty T., Sunstein C. R., Tversky A. та інших [1–33].

Підкреслимо, що основи мотивних концепцій мають велику історію, оскільки про мотиви говорили ще великі мислителі давнини: Аристотель, Геракліт, Демокріт, Платон і Сократ. Певні засадничі положення пізнання мотивів прозвучали і в працях українських мислителів-енциклопедистів – Г. С. Сковороди, Т. Г. Шевченка та І. Я. Франка [4; 23].

На даний час досить перспективно виглядають дослідження особливостей прояву мотивів у поведінковій економіці (зокрема, теорія підштовхування, або *nudge theory*) та в поведінкових фінансах. Теоретичні підходи до поведінкових мотивів вже знайшли застосування в різних сферах бізнесу, інвестування, охорони навколишнього середовища, у пенсійних програмах, освіті, охороні здоров'я тощо. У розвинутих країнах характерною перевагою залученості до державного управління ідеології пізнання та сприйняття мотивів, а з нею і поведінкових механізмів та інструментарію, є їх невисокі фінансові витрати порівняно із отримуваною ефективністю [4; 10; 12; 21; 22, 24–26; 28; 31–33].

Окрім того, нинішнім визначальним мотивом для життєдіяльності України та її громадян у системі планетарного розвитку стає як безпосередній збройний захист своєї територіальної цілісності та суверенності, спричинений широкомасштабним вторгненням держави-анексора, так і врахування економіко-правових аспектів управління відбудовою національного господарства вже в повоєнний період [1–3; 5–9; 13–20].

Однак, віддаючи належне науковим дослідженням щодо взаємозв'язку мотивів працівників та держави, зазначимо, що особливості прояву мотиву в місткому середовищі формування державотворчого патріотизму нації (ДТПН) включно з управлінськими аспектами розвитку держави, особливо на довготерміновий період, ще не знайшли свого цілеспрямованого висвітлення й аналізу, стаючи передумовою для проведення окремого дослідження з даної проблематики.

Метою статті є розробка та систематизація наукових поглядів на мотив у контексті державотворчого патріотизму нації з позиції стратегіології розвитку держави, включно з мотивними аспектами активізації його домінант.

Життєва практика доводить, що у трудовій діяльності людини важливе місце займає мотив. Власне, мотив стає спонукальним імпульсним поштовхом до свідомого прояву її активності, яка проявляється в діях, забезпечуючи при цьому задоволення певних потреб. Об'єктивно, що дії людини в мотивних випадках спрямовані на досягнення певної мети із усвідомленими цілями. Виходячи з цього мотив виступає як першопричина постановки тих чи інших цілей у процесі формування та розвитку потреб.

Загалом, з ідеології філософії, мотиви проявляються як [23]:

- ✦ сукупність зовнішніх чи внутрішніх умов, які органічно викликають активність людини, спрямовуючи її зусилля на конкретний напрям діяльності;
- ✦ предмет і об'єкт, що заставляє (спонукає) до вибору спрямовуючого прояву діяльності;
- ✦ усвідомлена причина конкретизації вибору дій людини в даному часі.

Окрім того, реальна трудова поведінка людини спонукається системною низкою мотивів, хоча серед них є пріоритетно-визначальні, а інші їм підпорядковуються. Дана мотивна система є не статичною, а динамічною, забезпечуючи конкретний прояв залежно від змін, що проходять у внутрішніх прагненнях конкретного індивідуума при його життєвому русі. Така внутрішня перебудова особистості характеризує спонукування її до дії (активізації внутрішніх зусиль), тобто проявляється внутрішня мотивація. Аналогічно, що такий прояв, з певною результативністю дій індивідуума, можна забезпечити і через зовнішні

спрямовувальні посили (стимули), тобто тоді проявляється зовнішня мотивація. Означена конкретна результативність (ефективність) трудової діяльності особистості залежить від суб'єктивної значущості зовнішньопропонованих стимулів, які впливають на зміну її мотивів, через логічне врахування відповідності її потреб та інтересів у даний період.

Традиційно мотиви в управлінських теоріях класифікують за такими ознаками:

- ✦ за проявом у поведінці (реальні (актуальні), потенційні (неактуалізовані));
- ✦ за видами діяльності (суспільно-політичні, професійні, навчально-пізнавальні);
- ✦ за зв'язком із суспільними потребами (моральні, ідейні, політичні, естетичні);
- ✦ за ступенем усвідомлення (усвідомлені, неусвідомлені);
- ✦ за часом прояву (тривалі, постійні, короткочасні);
- ✦ за джерелом виникнення (соціальні, колективістські, діяльнісні, заохочувальні);
- ✦ за силою прояву (сильні, помірні, слабкі).

Зовнішньомотивні стимули (чи загрози) лежать в основі управлінських теорій керування та впливу на трудову поведінку людини, змушуючи її рухатись у напрямі забезпечення мети діяльності конкретної організаційної структури.

Зазначимо, що, як правило, прояв мотиву в індивідуума характеризується трьома основними функціями, які безпосередньо пов'язані з можливостями управління, а саме:

1. *Спонукальна* – характеризується тим, що є вагомою для особистості, визначаючи й обумовлюючи вчинки людини, її поведінку чи діяльність.
2. *Спрямовуюча* – характеризується вибором і наявністю певної риси поведінки чи діяльності.
3. *Регулююча* – характеризується тим, що поведінка та діяльність людини залежать від особливостей мотивації, а тому може мати як особисто-конкретизоване значення, так і бути спрямована на забезпечення інтересів організації, громади.

З мотивами пов'язані й мотиваційні стратегії діяльності людини, які вже на більш високому рівні, агрегуючись, стають трендом стратегіології розвитку території, держави. Практично мотиваційні стратегії особистості людини визначають динаміку її розвитку, оскільки за ними слідує вибір важливих для неї цілей (хоча для їх досягнення необхідно мобілізувати різного роду зусилля).

Загалом, формування мотивів відбувається поетапно. На першому етапі проявляється усвідомлене спонукання (через потребу, схильність, бажання); на другому – відбувається прийняття мотиву (усвідомлене спонукання перетворюється в особистісний мо-

тив, тобто співвідноситься з ієрархією її цінностей); на третьому – проходить реалізація мотиву (спонукальна функція поєднується з функцією задоволення потреби, бажання). На четвертому етапі відбувається закріплення мотиву в характері індивідуума (потенційне спонукання) і лише на завершальному, п'ятому етапі розвитку мотиву відбувається перетворення (актуалізація) потенційного спонукання в реальний успіх, тобто проявляється мотив досягнення успіху чи мотив уникнення невдач.

Розуміючи специфіку етапності формування мотиву особистості, можна через управлінські засади активізувати його в інтересах підвищення динамічності віддачі від конкретного виду завдань.

Зокрема, серед мотивно-управлінських теорій вагоме місце відводиться реалізації парадигми державотворчого патріотизму нації з її стратегіологічною орієнтованістю на розвиток держави.

Так, за своєю сутністю, стратегіологія (*stratigiology*) – сучасна наукова галузь знань про принципові наукові закономірності та засади стратегії дії й управління соціально-економічним розвитком об'єкта з орієнтованістю на системну обмеженість вибору чинників або учасників у реалізації визначених пріоритетів в умовах накладання багатofакторності динамічно-змінних процесів. Стратегіологія включає в себе окремі науки (наукові погляди, наукові школи), зокрема: стратегічне управління, стратегії підприємства, стратегічний податковий менеджмент, стратегічний податковий контроль, стратегічний моніторинг, стратегічні партнери, стратегічні інвестори, збалансованість фінансової системи, сталий розвиток економіки, антикризове управління, банкрутство, санація, депресивні території, технологічні уклади, глобальні зміни клімату тощо [10–12; 29]. Загальний апаратний інструментарій у системі стратегіології наведено в *табл. 1*.

Стратегіологія через свої фундаментальні підходи впливає та дає можливість досліджувати та приймати обґрунтовані та зважені рішення щодо перспектив розвитку людства, науково-технічного прогресу, демографічної ситуації, конкурентоспроможності, благополуччя населення тощо. Обмеженість вибору в стратегіології має визначальне значення та велику ціну щодо вірності його прийняття, безпосередньо впливаючи тим самим на розвиток об'єкта (підприємства, організації, регіону, держави, групи держав).

Водночас, *державотворчий патріотизм нації (state-creative patriotism of nation)* – це все, що народ загалом і кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави (*рис. 1*).

Зазначимо, що мотиви мають свою характерну ієрархічність у системі прояву ДТПН і стратегіології розвитку, оскільки орієнтуються на конкретну особистість чи загалом державу (*табл. 2*).

Апаратний інструментарій у системі стратегіології

Назва	Сутнісне розкриття
Аналітична стратегіологія	Галузь науки, яка ґрунтується на аналітичних підходах до розуміння сутності довготермінового розвитку, його підходів, закономірностей
Стратегіологія розвитку	Науковий напрям знань із загальної стратегіології щодо визначальних принципів, закономірностей законів розвитку суспільства та природи, виходячи із сучасних умов обмеженості ресурсів та спрямованості на забезпечення загальноприйнятих стандартів європейськості, здоров'я та довголіття нації
Стратегіологія розвитку держави	Науковий напрям знань про принципи, особливості, закономірності, критерії та показники оцінки розвитку держави на середньо- та довготерміновий періоди, виходячи із загальнонаціональних інтересів та стандартів, європейськості, зростання довголіття її населення
Регіональна стратегіологія	Науковий напрям знань про загальні тенденції розвитку регіону на середньо- та довготермінову перспективу, виходячи з регіональних можливостей, пріоритетів розвитку науково-технічного прогресу, залученості інвестиційних ресурсів
Стратегічний моніторинг розвитку	Цілеспрямоване періодичне спостереження за визначеними блоками розвитку та окремими їхніми показниковими групами щодо стану й оцінки виконання завдань кожного з них для забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень, виходячи зі стратегічної мети – європейськості, здоров'я та довголіття нації
Стратегіологія розвитку поведінкових фінансів	Специфічний напрям знань у системі фінансової науки, який функціонально-архітектурно окреслюється та конкретизується поведінковими фінансами, із властивими їм закономірностями та значенням спонукальних мотивів і психологічних (ірраціональних) факторів під час вибору індивідами моделі фінансової поведінки та прийняття ними інвестиційних рішень і наслідків цього вибору для фінансових ринків, з агрегуванням у розвитку за врахуванням потреб, можливостей і поведінки як населення (чи його окремих груп), так і господарюючих суб'єктів

Джерело: авторська розробка.

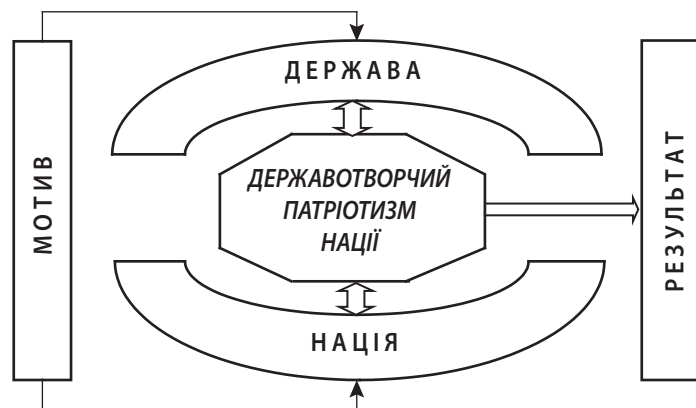

Рис. 1. Мотивна взаємодія нації та держави із формуючо-об'єднуючим проявом (дуалізмом) державотворчого патріотизму нації

Джерело: авторська розробка.

За своєю структурною природою ДТПН можна оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного. Так, податки є кількісною ознакою та вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі платників податків (нинішніх і майбутніх) у формуванні фінансової складової життєзабезпечення та розвитку держави [8, с. 33; 11].

Аксіома. Платник податків є реальним творцем власної держави, а державотворчий патріотизм нації

в її кількісній домінанті конкретизовано проявляється через законодавчо визначену сплату податків її громадянами.

Узагальнення щодо мотивів громадянина брати активну участь у творенні власної з позиції як прояву ДТПН, так і стратегіології розвитку держави наведено в табл. 3.

Доцільно зазначити, що для вибору та детального аналізу прояву характерних мотивів за розглядуваною проблематикою творення держави необхід-

Ієрархічність мотивів та їх характерний мотивний зміст на управлінській основі державотворчого патріотизму нації з позиції стратегіології розвитку

Рівень	Мотивний зміст
Мотив громадянина	Проживати та працювати в цивілізованій державі, де дієво дотримуються демократичні цінності та забезпечуються високі нормативно-життєві стандарти
Мотив організації	Сформувати сучасну виробничу базу й інфраструктуру; збалансований, творчо-мотивований і стійкий колектив; випускати високотехнологічну, конкурентоспроможну продукцію з вагомою кількістю споживачів та належною прибутковістю
Мотив нації	Доброзичлива турбота про своє; стабільне дотримання національних інтересів етносоціальної спільноти; усвідомлення, наявності і захист основоположних духовно-культурних цінностей та національної ідентичності (національної самосвідомості та самобутності) в історичних прагненнях і трансформаціях
Мотив держави	Бути в числі стабільних та економічно міцних держав з високим рівнем ВВП на особу та повноцінним середнім класом; стати енергетично незалежною та ресурсозабезпеченою державою з екологічно чистими виробництвами; цілеспрямоване виховання та формування законослухняної та патріотично-мотивованої спільноти зі збалансованим комплексом характерних цінностей та усвідомленням своєї ідентичності

Джерело: авторська розробка.

Характерні мотиви громадянина у творенні власної держави в контексті державотворчого патріотизму нації та стратегіології розвитку держави

Мотиви	Наповнення
Соціальні	Прагнення власною працею сприяти як стратегіологічному тренду розвитку держави, так і через неї забезпечити зайняття вагомого місця в суспільстві відповідно до своїх інтересів і можливостей
Моральні	Прагнення приносити користь державі, суспільству, допомагати та дієво комунікувати
Естетичні	Прагнення до чогось загальнолюдського, демократичного, вищого, натхненного, гармонійного; стійке бажання працювати за такою спеціальністю, яка органічно пов'язана зі формуванням цього
Пізнавальні	Пов'язані з його спрямованістю на оволодіння спеціальними знаннями та технологіями, через наполегливе проникнення в сутність обраної професії, в глибину явищ і навколишніх тенденцій
Творчі	Забезпечення у процесі стратегіологічного розвитку держави можливості кожного щодо прояву власної оригінальності, неповторності та творчості
Матеріальні	Прагнення в демократичній державі мати цивілізовану та високооплачувану роботу, з відповідною часу системою бонусів і пільг
Престижні	Можливості, що дозволяють досягти відповідного положення в державному будівництві, суспільстві; вибір такої професії, яка цінується суспільством і забезпечує кар'єрне зростання; професії, що звеличують та підтримують в очах оточуючих
Утилітарні	Можливість працювати в комфортних інфраструктурних і житлових умовах з близькістю проживання до роботи; наслідувати у процесі вибору свого професійного напряму поради та приклади зі сприятливого навколишнього середовища

Джерело: авторська розробка.

но провадити градацію щодо класифікації громадян на засадничих положеннях соціології, зокрема через субкультури (тобто групи людей, які визнають певну систему цінностей та об'єднані за певними соціальними особливостями):

- ✦ групи осіб за статтю;
- ✦ групи осіб за конкретним віком;
- ✦ групи осіб за видом діяльності;
- ✦ групи осіб за соціальним статусом;
- ✦ громадські організації тощо.

Окрім того, у системі такої класифікації необхідно провадити і деталізацію за:

- ✦ ролями, які громадяни відіграють у суспільстві: батьків у сім'ї, управлінця, робітника тощо;
- ✦ нормами – суспільних очікувань щодо того, що є добрим і прийнятним, а що – ні.

У цьому ж процесі аналізу виділяють і первинні групи з тісними зв'язками індивідів (сім'я, друзі тощо) та вторинні – асоціації, союзи (у яких зв'язки є не такими тісними), референтні – у яких громадяни

ототожнюють себе з цією групою (однак вони можуть як входити у цю групу, так і ні); сім'ї чи домогосподарства; соціальні класи тощо.

Зокрема, для проведення культурно-порівняльних досліджень з розглядуваної проблематики (насамперед щодо якісної домінанти ДТПН) можна використати два узагальнювальні методи:

1. Емпіричні дослідження ґрунтуються на тому, що загальний рівень культури можна оцінити, тобто на основі специфічних вимірів і шкал порівняти культурні особливості різних держав. Застосовуючи методи аналізу та збору даних (опитування, інтерв'ю, тести), дослідники отримують кількісні величини,

а вже через них (їх зміну) можна перевірити твердження, гіпотези та встановити відповідні закономірності в системі ДТПН.

2. Якісні дослідження (до них відносять підходи: історичні факти, аналіз літератури і мови, неструктуровані інтерв'ю, спостереження, особистий досвід) дають змогу описово розглядати та синтезувати інформацію про різні культури та їх роль у формуванні ДТПН.

Характерні види прояву мотивів громадянина у ДТПН на засадах стратегіології розвитку держави наведено в *табл. 4*.

Таблиця 4

Види прояву мотивів громадянина в державотворчому патріотизмі нації на засадах стратегіології розвитку держави

Вид	Наповнення
1	2
Мотив ідентифікації	Пов'язується з прагненням громадянина до подібності із загальноприйнятими особистостями, національно обраними лідерами, героями, забезпечуючи тим самим спонукання себе через спрямовані зусилля до вироблення та прояву таких якостей, які відповідають цій подібності в його конкретних діях. Цей мотив ідентифікує громадянина зі своєю нацією, її цінностями та традиціями, а за умови групування у цілеспрямовану спільноту – забезпечує і стратегіологічний динамізм її розвитку в сучасному світі
Мотив самоствердження	Пов'язаний із забезпеченням почуття власної гідності громадянина, його самолюбством і честолюбством. Через власну усвідомлену та патріотично налаштовану позицію громадянин намагається довести оточенню, що він дійсно чогось вартий, тобто дійсно хоче, щоб його цінували та поважали, прагне належного статусу в суспільстві, забезпечуючи тим самим його зміни
Мотив влади	ґрунтується на характерному прагненні громадянина мати своє місце у владній ієрархії, тобто через владні повноваження впливати на оточення. Даний мотив, за наявності збалансованих та аргументованих якостей і цілеспрямованої роботи над собою (долаючи труднощі та внутрішні перепони), може сприяти активізації діяльності організаційних структур, а через них агрегуючись в ДТПН, забезпечити і стратегіологічний розвиток держави
Процесуально-змістовні мотиви	Є спонуканням до ділової активності громадянина за допомогою внутрішнього прояву змісту та процесу діяльності. Громадянин у процесі трудової діяльності, старанно виконуючи улюблену роботу, свідомо і творчо прикладає для досягнення її мети власні зусилля фізичного та інтелектуального плану, зокрема забезпечуючи на підсумковому етапі домінантної віддачі ДТПН нарощування податкових надходжень у бюджет держави
Мотив саморозвитку	Дозволяє громадянину не зупинятися на досягнутих позиціях, а прагнути до динамічного вдосконалення своїх теоретичних і практичних навичок, що в підсумку забезпечує і загальний розвиток нації, яка стає більш освіченою та конкурентоспроможною у світовому просторі
Мотив досягнення	Прагнення кожного громадянина докладати зусилля, щоб досягати високих виробничих зрушень через конкретизоване задіявання власної майстерності у процесі діяльності. У цьому контексті через вибір складних завдань і намагання їх реалізувати у визначений проміжок виділяється досяжність мети окремих громадян, які, агрегуючись у ДТПН, оптимізують досягнення нації в ринковому середовищі
Просоціальні мотиви	Це мотиви, пов'язані із власним усвідомленням громадського значення діяльності, з відповідальністю перед суспільством, зокрема через сталий розвиток. Тобто кожен громадянин взаємодіє із громадою, а вона відповідає взаємністю через надання послуг – збалансований розвиток: не лише громадянин прагне та змінюється в інтересах суспільства, а й держава залежить і функціонує для нього

1	2
Мотив афіліації	(<i>Affiliation</i> – з'єднання, зв'язок) є логічним прагненням громадянина бути в товаристві інших людей, підтримувати стійко-емоційні стосунки та комунікації з ними. Доцільно підкреслити, що даний мотив в Україні щодо товариського зближення з людьми стає гостро необхідним і в напрямку адаптації військових у повоєнний період, оскільки реально розкриває особистість і знімає почуття тривожності, невпевненості в собі, створює прагнення відійти від буденних життєвих реалій і комунікаційної замкнутості від пережитих на війні стресів
Негативний мотив	Є спонукуванням, яке пов'язане з негативним розумінням наслідку дії, тобто спричиненою усвідомленістю можливих неприємностей, покарань, незручностей, що матимуть місце в разі затримки чи невиконання характерної діяльності конкретним громадянином, що в агрегованому вигляді впливатиме і на стратегіологічний розвиток організаційної структури

Джерело: авторська розробка.

Загалом, стійка увага до мотивів громадянина з позиції ДТПН і стратегіології розвитку держави дозволяє також впливати на процес зниження тіньової економіки. Зокрема, зазначимо, що господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком і контролем (тобто не відображається в офіційній статистиці) належить до тіньової економіки. Виходячи із загальної оцінки світового ВВП у 138,3 трлн дол. США (за даними Міжнародного валютного фонду на 2020 р. [27]) та того, що в середньому до 15% від ВВП знаходиться в тіньовій економіці (зокрема, у США до 5%, Японія – до 8%, Європейський Союз – до 18%, Україна – до 30%), можна стверджувати, що середній рівень податкових недонаходжень через неї у світовий бюджет держав становить біля 5 трлн дол. США.

Фундаментальність реалізації кількісного підходу державотворчого патріотизму нації як дієвого стратегіологічного напрямку розвитку держави забезпечує:

- ✦ зростання надходжень до бюджету;
- ✦ зниження рівня тіньової економіки за рахунок активізації патріотичних настроїв платників;
- ✦ зниження витрат на адміністрування податків;
- ✦ формування законослухняної та патріотично свідомої нації;
- ✦ підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції за рахунок активізації патріотичної турботи працівників про своє;
- ✦ накопичення ефективніших можливостей у держави вирішувати та забезпечувати конституційні права громадян;
- ✦ поліпшення демографічної ситуації та зниження тенденційних проявів молодих громадян до зовнішньої робочої міграції;
- ✦ забезпечення внутрішньої та зовнішньої поваги до держави, яка може дієво дбати про свій народ;
- ✦ відчутне нарощування частки громадян, які пишаються рідною країною, що володіє ресурсними (зокрема, фінансовими) можливос-

тями та прагне і вміє їх вчасно підтримати на життєвих шляхах;

- ✦ розширення довіри зовнішніх інституцій до консолідованої нації та нарощування інвестиційних потоків тощо.

ВИСНОВКИ

Мотив забезпечує інтерес (цікавість) людини до чогось і стає прагненням до вивчення чи отримання цього. Мотив стає у своїй основі прагненням, тобто спонукальним імпульсним поштовхом, до свідомого прояву її активності, яка проявляється в діях, забезпечуючи при цьому задоволення певних потреб. Об'єктивно, що людина, живучи в суспільстві, має і спільні мотиви, які синтезуються та синергуються, переплітаються з потребами формування держави. Мотивним виразом участі громадян в її стратегіологічному розвитку стає державотворчий патріотизм нації (ДТПН).

Мотив як управлінська основа щодо ДТПН характеризується його домінантами: якісною та кількісною (податковою). Зокрема, податки є кількісною ознакою та вимірником мотивно-фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі платників податків (нинішніх та майбутніх) у формуванні фінансової складової життєзабезпечення та розвитку держави. Через цілеспрямований вплив на мотиви змінюються рівень тінізації економіки. А зміна лише на 1% цього рівня світової економіки забезпечить до 350 млрд дол. США додаткових податкових надходжень у бюджет держав (зокрема, прогнозно в бюджет України – до 150 млн дол. США). Такі додаткові надходження дозволять вирішити низку нагальних питань щодо потреб громадян, зокрема: забезпечення безпеки й обороноздатності, нарощування пенсійних виплат, будівництво житла для соціально незабезпечених, розширення можливостей з надання безкоштовних лікарських послуг тощо.

Окреслені стратегіологічні питання мають бути в полі зору управлінців та пройти конкретизоване обговорення через великі міжнародні інституції, зо-

крема через розгляд в Організації Об'єднаних Націй, оскільки лише спільними діями можна активізувати мотивність державотворчого патріотизму нації на світовому рівні та, окрім іншого, забезпечити результативність додаткових податкових надходжень, навіть знижуючи витрати на їх адміністрування через реальне розуміння участі кожного громадянина у творенні власної держави і підвищення його законослухняності та патріотично-мотивного прояву в динамічному розвитку. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Білорус О. Г., Власов В. І., Гасанов С. С., Ханін І. Г. Кінець ери глобалізації, деглобалізація, «нова» глобалізація чи перехід до ноосферного співрозвитку? *Фінанси України*. 2020. № 8. С. 7–25.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.08.007>
2. Бобух І. М. Україна у вимірах інклюзивності та інституційного розвитку. *Економіка України*. 2022. № 5. С. 38–58.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.05.038>
3. Богдан Т. П. Державний борг і позики під час війни та методи їх поствоєнного врегулювання. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 27–45.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.027>
4. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/>
5. Геєць В. М., Близнюк В. В., Никифорок О. І. Актуальні аспекти політики соціальної якості в постконфліктній економіці України. *Економіка України*. 2022. № 6. С. 3–22.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.06.003>
6. Данилишин Б. М. Економічні трансформації у період воєнного стану: тактика еволюціонізму і модернізація. *Економіка України*. 2022. № 10. С. 3–14.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.10.003>
7. Єфименко Т. І. Інформаційний та фіскальний простір посилення резиліентності економіки в умовах сталого розвитку. *Фінанси України*. 2022. № 11. С. 7–18.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.11.007>
8. Карпінський Б. А. Державотворчий патріотизм нації: податкова домінанта інвестиційного зростання: монографія. Львів : Колір ПРО, 2018. 480 с.
9. Карпінський Б. А., Григоренко В. О., Карпінська О. Б. Фінансово-ресурсні втрати України від дій держави-анексора (Частина II). *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.6. С. 155–168. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_6/27.pdf
10. Карпінський Б. А., Залуцька Н. С., Карпінська О. Б. Податки. Довідник-словник. Київ : Професіонал, 2008. 464 с.
11. Карпінський Б. А., Карпінська О. Б., Шири Т. Б. Стратегіологія оцінювання інноваційно-технологічного потенціалу підприємства на засадах державотворчого патріотизму нації // Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств : монографія. Полтава : ПП «Астрая», 2019. С. 133–142.
12. Карпінський Б. А., Шири Т. Б. Фінанси: термінологічний словник. Київ : Професіонал, 2008. 608 с.

13. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Сутність поняття «критична інфраструктура» з позицій національної безпеки України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 58–78.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-58-78>
14. Луніна І. О. Потенціал публічних фінансів для забезпечення видатків воєнного періоду та поствоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 7–26.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.08.007>
15. Марченко С. М. Стратегічне управління державними фінансами: євроінтеграційний курс, міжнародні тренди, національні особливості. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 7–26.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.01.007>
16. Онищенко В. П. Людський і соціальний капітал України в період її післявоєнного відновлення. *Економіка України*. 2023. № 1. С. 3–19.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.003>
17. Радіонов Ю. Д. Державні фінанси в забезпеченні стабільності фінансової системи країни. *Економіка України*. 2022. № 9. С. 77–98.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.09.077>
18. Радіонов Ю. Д. Управління фінансовими ресурсами держави в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2023. № 1. С. 20–43.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.020>
19. Сіденко С. В. Пріоритети й чинники інноваційної політики: досвід окремих країн Східної Азії і стратегічні імперативи для післявоєнної відбудови України. *Економіка України*. 2022. № 11. С. 47–75.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.11.047>
20. Сторонянська І. З., Залуцький І. Р. Інституційно-правові засади регулювання просторового розвитку в Україні. *Економіка України*. 2022. № 12. С. 34–50.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.12.034>
21. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / пер. з англ. О. Захарченко. Київ : Наш формат, 2017. 312 с.
22. Ушакова Н. Г., Кулініч О. А., Помінова І. І. Інституціоналізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 37–43.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-37-43>
23. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
24. Calvelli A., Ashworth-Hayes S. One in, X out: a push and a nudge towards better regulation // *The Behaviouralist*. 16.11.2017. URL: <https://thebehaviouralist.com/one-in-x-out-a-push-and-a-nudge-towards-better-regulation/>
25. Dhami S., Al-Nowaihiy A., Sunstein C. R. Heuristics and Public Policy: Decision-Making Under Bounded Rationality. *Harvard Public Law Working Paper*. 2018. No. 19-04.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3198739>
26. Holmes B. Nudging Grows Up (and Now Has a Government Job) // *Knowable Magazine*. 02.01.2018. URL: <https://knowablemagazine.org/article/society/2018/nudging-grows-and-now-has-government-job>
27. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>

28. Kahneman D., Tversky A. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*. 1979. Vol. 47. No. 2. P. 263–292.
DOI: 10.2307/19141854.
29. Karpinsky B. A., Bozshko S. M. Economic Growth at Sustainable Development of Economy: The monografy. Lviv : Prostir-M, 2006. 376 p.
30. Piketty T. Capital in the Twenty-First Century. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 2014. 696 p.
31. Sunstein C. Nudges.gov: Behavioral Economics and Regulation // Forth-coming. Oxford Handbook of Behavioral Economics and the Law / eds. by Eyal Zamir and Doron Teichman). 2013.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2220022>
32. Thaler R. Toward a positive theory of consumer choice. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 1980. Vol. 1. Iss. 1. P. 39–60.
DOI: [https://doi.org/10.1016/0167-2681\(80\)90051-7](https://doi.org/10.1016/0167-2681(80)90051-7)
33. Thaler R., Sunstein C. R. Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth and Happiness. Penguin Books, 2009. 312 p.
- REFERENCES**
- Bilorus, O. H. et al. "Kinets ery hlobalizatsii, dehlobalizatsiia, «nova» hlobalizatsiia chy perekhid do noosferneho spivrozvytku?" [The End of the Globalization Era, Deglobalization, "New" Globalization, or Transition to Noospheric Co-development?]. *Finansy Ukrainy*, no. 8 (2020): 7-25.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.08.007>
- Bobukh, I. M. "Ukraina u vymirakh inkluzyvnosti ta instytutsiinoho rozvytku" [Ukraine in the Dimensions of Inclusiveness and Institutional Development]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5 (2022): 38-58.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.05.038>
- Bohdan, T. P. "Derzhavnyi borh i pozyky pid chas viiny ta metody yikh postvoiennoho vrehuliuвання" [Public Debt and Loans During the War and Methods of Their Post-War Adjustment]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2022): 27-45.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.027>
- Calvelli, A., and Ashworth-Hayes, S. "One in, X out: a push and a nudge towards better regulation". *The Behaviouralist*. November 16, 2017. <https://thebehaviouralist.com/one-in-x-out-a-push-and-a-nudge-towards-better-regulation/>
- Danylyshyn, B. M. "Ekonomichni transformatsii u period voiennoho stanu: taktyka evoliutsionizmu i modernizatsiia" [Economic Transformations During Martial Law: The Tactics of Evolutionism and Modernization]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (2022): 3-14.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.10.003>
- Dhami, S., Al-Nowaihiy, A., and Sunstein, C. R. "Heuristics and Public Policy: Decision-Making Under Bounded Rationality". *Harvard Public Law Working Paper*, no. 19-04 (2018).
DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3198739>
- "Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk" [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Kyiv : Abrys, 2002. https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
- Heiets, V. M., Blyzniuk, V. V., and Nykyforuk, O. I. "Aktualni aspekty polityky sotsialnoi yakosti v postkonfliktanii ekonomitsi Ukrainy" [Topical Aspects of Social Quality Policy in the Post-Conflict Economy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 6 (2022): 3-22.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.06.003>
- Holmes, B. "Nudging Grows Up (and Now Has a Government Job)". *Knowable Magazine*. January 02, 2018. <https://knowablemagazine.org/article/society/2018/nudging-grows-and-now-has-government-job>
- International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
- Kahneman, D., and Tversky, A. "Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk". *Econometrica*, vol. 47, no. 2 (1979): 263-292.
DOI: 10.2307/19141854
- Karpinsky, B. A., and Bozshko, S. M. *Economic Growth at Sustainable Development of Economy*. Lviv: Prostir-M, 2006.
- Karpinsky, B. A. *Derzhavotvorchyi patriotyzm natsii: podatkov dominanta investytsiinoho zrostannia* [State-building Patriotism of the Nation: The Tax Dominant of Investment Growth]. Lviv: Kolir PRO, 2018.
- Karpinsky, B. A., and Shyra, T. B. *Finansy: terminolohichnyi slovnyk* [Finance: A Terminological Dictionary]. Kyiv: Profesional, 2008.
- Karpinsky, B. A., Hryhorenko, V. O., and Karpinska, O. B. "Finansovo-resursni vtraty Ukrainy vid dii derzhavy-ankсора (Chastyna II)" [Ukraine's Financial and Resource Loss from the Actions of the State-Annexor. Part 2]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, iss. 24.6 (2014): 155-168. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_6/27.pdf
- Karpinsky, B. A., Karpinska, O. B., and Shyra, T. B. "Stratehiolohiia otsiniuvannya innovatsiino-tekhnologichnoho potentsialu pidpriemstva na zasadakh derzhavotvorchoho patriotyzmu natsii" [The Strategy of Evaluating the Innovative and Technological Potential of the Enterprise on the Basis of the State-building Patriotism of the Nation]. In *Teoriia, metodolohiia i praktyka hospodarsko-finansovoi diialnosti pidpriemstv*, 133-142. Poltava: PP «Astraia», 2019.
- Karpinsky, B. A., Zalutska, N. S., and Karpinska, O. B. *Podatky. Dovidnyk-slovnyk* [Taxes. Handbook-dictionary]. Kyiv: Profesional, 2008.
- Kyzym, M. O., Khaustova, V. Ye., and Trushkina, N. V. "Sutnist poniattia «krytychna infrastruktura» z pozytsii natsionalnoi bezpeky Ukrainy" [The Essence of the Concept of «Critical Infrastructure» From the Standpoint of National Security of Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 12 (2022): 58-78.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-58-78>
- Lunina, I. O. "Potentsial publichnykh finansiv dlia zabezpechennia vydatkiv voiennoho periodu ta postvoiennoho vidnovlennia Ukrainy" [Public Finance Capacity to Secure Expenditures During the War Period and the Post-War Recovery of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 8 (2022): 7-26.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.08.007>
- Marchenko, S. M. "Stratehichne upravlinnia derzhavnymy finansamy: yevrointehratsiyniy kurs, mizhnarodni trendy, natsionalni osoblyvosti" [Strategic Public Finance Governance: European Integration Course,

- International Trends, National Peculiarities]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2022): 7-26.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.01.007>
- Onyshchenko, V. P. "Liudskyi i sotsialnyi kapital Ukrainy v period yii pislivoiennoho vidnovlennia" [Human and Social Capital of Ukraine in the Period of Its Post-War Reconstruction]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2023): 3-19.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.003>
- Piketty, T. *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2014.
- Radionov, Yu. D. "Derzhavni finansy v zabezpechenni stabilnosti finansovoi systemy krainy" [Public Finance in Ensuring Stability of the Country's Financial System]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 9 (2022): 77-98.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.09.077>
- Radionov, Yu. D. "Upravlinnia finansovymy resursamy derzhavy v umovakh voiennoho stanu" [The State's Financial Resources Management Under Martial Law]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2023): 20-43.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.020>
- Sidenko, S. V. "Priorityty i chynnyky innovatsiinoi polityky: dosvid okremykh krain Skhidnoi Azii i stratehichni imperatyvy dlia pislivoiennoi vidbudovy Ukrainy" [Priorities and Factors of Innovation Policy: Experience of Some East Asian Countries and Strategic Imperatives for the Post-War Reconstruction of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11 (2022): 47-75.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.11.047>
- Storonianska, I. Z., and Zalutskyi, I. R. "Instytutsiino-pravovi zasady rehuliuвання просторового rozvytku v Ukraini" [Institutional and Legal Basis of Spatial Development Regulation in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (2022): 34-50.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.12.034>
- Sunstein, C. "Nudges.gov: Behavioral Economics and Regulation". In *Forth-coming. Oxford Handbook of Behavioral Economics and the Law*, 2013.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2220022>
- Taler, R., and Sanstein, K. *Poshtovkh. Yak dopomohty liudiam zrobyty pravylnyi vybir* [Impetus. How to Help People Make the Right Choice]. Kyiv: Nash format, 2017.
- Thaler, R. "Toward a positive theory of consumer choice". *Journal of Economic Behavior & Organization*, vol. 1, no. 1 (1980): 39-60.
DOI: [https://doi.org/10.1016/0167-2681\(80\)90051-7](https://doi.org/10.1016/0167-2681(80)90051-7)
- Thaler, R., and Sunstein, C. R. *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth and Happiness*. Penguin Books, 2009.
- Ushakova, N. H., Kulinich, O. A., and Pominova, I. I. "Instytutsionalizatsiia povedinkovoho rehuliuвання: zarubizhnyi dosvid" [Institutionalization of Behavioral Regulation: Foreign Experience]. *Biznes Inform*, no. 9 (2020): 37-43.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-37-43>
- "Velyka ukrainska entsyklopediia" [Great Ukrainian Encyclopedia]. <https://vue.gov.ua/>
- Yefymenko, T. I. "Informatsiinyi ta fiskalniy prostir posylenia rezylitentnosti ekonomiky v umovakh staloho rozvytku" [Information and Fiscal Space to Strengthen the Resilience of the Economy in Conditions of Sustainable Development]. *Finansy Ukrainy*, no. 11 (2022): 7-18.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.11.007>